

ANÀLISI DEL PROCÉS D'INCLUSIÓ D'UN ALUMNE AMB DEFICIÈNCIA VISUAL DURANT L'ETAPA D' EDUCACIÓ INFANTIL

Treball Final de Grau en mestra d'Educació Infantil

Annex

Sara GRABOLEDA i REYES

Curs 2012/2013

Gemma Riera

Grau Mestra d'Educació Infantil

Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes

Universitat de Vic

17 maig del 2013

Contingut

1. Annex A. Models d'enquestes	3
1.1 Qüestionari per a la tutora de P3.....	3
1.2 Qüestionari per a la tutora de P4.....	10
1.3 Qüestionari per a la tutora de P5.....	17
1.4 Qüestionari per en P., nen estudiat	24
1.5 Qüestionari per la mestra d'educació especial i la directora	25
1.6 Qüestionari per la família.....	33
1.7 Qüestionari per l'especialista del CRE ONCE Barcelona.....	37
2. Annex B. Buidatge de les entrevistes	41
2.1 Buidatge entrevistes del desenvolupament general de l'alumne des d'una concepció interaccionista	41
2.1.1 Mobilitat	41
2.1.2 Autonomia personal i habilitats	42
2.1.3 Comunicació i llenguatge	43
2.1.4 Situació escolar	43
2.2 Buidatge entrevistes dels aspectes organitzatius a nivell de centre i aula.	44
2.2.1 Mentalitat inclusiva	44
2.1.2 Organització i metodologia	45
2.1.3 Recursos	46
2.1.4 Espai específic	46
2.1.5 Situacions que van més enllà del currículum	47

3. Annex C. Activitats d'empatia i de vivència de la discapacitat	48
4. Annex D. Contes d'empatia	50
5. Annex E. Programa "Claro Read"	51
6. Annex F. Cançons per treballar el propi cos	52
7. Annex G. Jocs d'educació física	53
8. Annex H. Algunes de les adaptacions de centre i aula	56
9. Annex I. Possibles recursos útils per a les adaptacions del material..	57
10. Annex J. Treballs i contes de l'infant a l'etapa d'educació Infantil ...	59

1. Annex A. Models d'enquestes

1.1 Qüestionari per a la tutora de P3

PAUTA D'OBSERVACIÓ PEL SEGUIMENT D'UN ALUMNE AMB CEGUESA *(Adaptació de les pautes d'observació de Francis Rosa Vidal)*

Persona entrevistada: Pilar Cañada, tutora de P3.

MOBILITAT	Si	Sovint	A vegades	No
1- Cau o ensopega sovint amb els seus desplaçaments.			X	
2- Al baixar les escales poc contrastades arrossega el peu, mostra inseguretats per trobar el primer i l'últim graó. (S'agafa de la mà de l'altre, busca la barana).	X			
3-En els llocs coneguts repeteix el mateix itinerari.	X			
4- En espais poc coneguts o en situacions noves va insegur (palpa, demana ajuda o busca la mà de l'altre).	X			
5- Al pati acostuma a estar en un lloc concret, al costat de la mestra, al sorral...	X			
6- Al pati i a psicomotricitat cal guiar-lo molt perquè pugui córrer, pujar i baixar del tobogan,				X

passar per sobre/sota d'obstacles.				
------------------------------------	--	--	--	--

Observacions (Si hi ha conductes i/o aspectes que cal matisar, fes servir aquest espai).

- A P3 hi va haver un període d'adaptació de l'espai. Així com també en P. va venir un dia abans que els altres nens a l'escola per situar-se.
- En P. tenia assejat un recorregut d'entrada, és a dir, el seu penjador estava situat a l'extrem amb un tros de felpa perquè el reconegués i el nom el tenia amb Braille per reconèixer-lo globalment com els altres infants (Teoria de Teberoski)
- Va caure o ensopegar poc.
- El pati per a ell va ser una situació d'inseguretat molt gran, sempre escollia jugar a la caseta. A una roda o amb la mestra. Es situava en espais més petits on era més familiar per a ell perquè els coneixia més.
- La vetlladora l'acompanyava a totes hores i la Teresa del CRE ONCE Barcelona venia cada setmana i ens assessorava.
- En P. ho feia tot però amb ajuda.
- A psicomotricitat ell feia l'exemple conjuntament amb la tutora guia. D'aquesta manera ell ja es coneixia el circuit i se sentia més segur a l'hora de fer-lo.
- La vetlladora es va allunyar però se li donen recursos i consignes.

AUTONOMIA PERSONAL I HABILITATS SOCIALS	Si	Sovint	A vegades	No
1- A l'entrada i sortida de l'aula sap col·locar la jaqueta i la bata al seu lloc sense ajuda.	X			
2- Ha assolit els hàbits personals i de treball propis de l'edat.	X			
3- Si no ha assolit aquests hàbits, consideres que la seva discapacitat visual li impedeix realitzar els hàbits de l'edat.				X
4- Presenta dificultats per mantenir l'atenció en situacions de grups.	X			
5- Segueix les activitats que es realitzen a l'aula.	X			
6- S'evadeix quan se l'introdueix en una activitat amb material que requereix tasques visuals.				X
7- Per realitzar les activitats escolars necessites el suport de l'adult o dels iguals.			X	
8- És capaç de realitzar, sense ajuda, els encàrrecs propis de l'edat.	X			
9- Manté una bona relació amb els/les companys/es de la classe.	X			
10- Juga amb els/les companys/es de la classe.	X			
11- Es relaciona el/la mestre/a d'acord amb l'edat. (A partir del segon trimestre).			X	
12- Coneix el nom de tots els/les companys/es de la classe. (A partir del segon/tercer trimestre).	X			
13- Participa activament en activitats escolars o en els jocs amb companys/es o adults.	X			
14- Genera/busca/estableix les relacions de "protecció" amb els/les companys/es/. Intenta que primer, companys i adults, facin les coses.			X	

15- Genera/busca/estableix relacions de “protecció” amb el/la mestre/a/.Reclama ajuda constant.		X		
16- Li falta autonomia, en molts casos necessita ajuda.	X			
17- En les darreres sessions de la tarda està irritable, té somnolència,etc., i es sol quedar adormit/da.	X			
Observacions (si hi ha conductes i/o aspectes que penses que cal matisar, fes servir aquest espai).				
<ul style="list-style-type: none"> - Ho fa tot amb ajuda. - L'activitat que requereix tasques visuals se li adapta. - L'infant anava molt acompanyat per la mestra, vetlladora o persona al seu costat. - El teníem sempre present, però cada vegada li deixàvem més autonomia. - Tenia una persona que el guiava en tot moment i ell amb el temps anava buscant estratègies o punts de referència. Ex: columnes, portes, taules,etc. - Es va duu a terme una dinàmica de presentació, en la qual va tocar a tots els nens. Va ser una activitat molt fluïda, ja que en P. també facilitava la situació. Va arribar un punt que ja no tocava (palava), els reconeixia subtilment per la veu o l'olor. - És un nen molt sociable, això li va permetre anar-se “obrint” amb els infants. - Treballar en gran grup li presentava més dificultat a l'hora de parar atenció, se li havien de fer tocs d'atenció perquè tendia a evadir-se. - A l'inici la seva mobilitat era limitada, si eren activitats que requerien mobilitat es mostrava actiu però més limitat i insegur. 				

- Es mostrava insegur en activitats de mobilitat, però oralment és un nen molt intel·ligent i amb una agilitat mental molt bona.

COMUNICACIÓ I LLENGUATGE	Si	Sovint	A vegades	No
1- En les relacions interpersonals interactua amb els altres/gaudeix de les relacions.	X			
2- Es relaciona millor en petit grup.	X			
3-A l'hora de relacionar-se té cura per acostar-se a altres infants.				X
4- És capaç d'imitar el que fan els/les mestres i els/les companyes.	X			X
5- Li agrada i té estratègies amb el joc de construcció.	X			
6- S'aïlla en el joc.				X
7- Sap explicar alguna anècdota, narració... d'algun fet viscut a l'escola o a casa.	X			
Observacions (si hi ha conductes i/o aspectes que penses que cal matisar, fes servir aquest espai).				
<ul style="list-style-type: none"> - Li agrada el joc simbòlic. - Per realitzar el joc de construccions tenia estratègies i paciència per realitzar-lo. - Li agraden els jocs tranquils. - Molt hàbil als jocs d'encaixos o construccions. 				

<ul style="list-style-type: none"> - Es relaciona amb normalitat amb la resta de companys. - Imita cançons, ritmes, veus, etc. dels companys i la mestra. 				
SITUACIÓ ESCOLAR.	Si	Sovint	A vegades	No
1-En general presenta un nivell curricular adient a l'edat cronològica.	X			
2-Té dificultats a l'àrea descoberta d'un mateix i dels altres.				X
3-Té dificultats a l'àrea de descoberta de l'entorn.		X		
4-Té dificultats a l'àrea de comunicació i llenguatge plàstic.	X			X
5- Té dificultats a l'àrea de comunicació i llenguatge musical .				X
6-Té dificultats a l'àrea de comunicació i llenguatge corporal.				X
7- Té dificultats a l'àrea de comunicació i llenguatge matemàtic.				X
8-Té dificultats en el coneixement, traç i lectura de lletres i paraules. (Braille)	X			
9-Segueix un material adaptat al seu problema visual.	X			
10-Segueix un programa individualitzat més específic.				X
11- Rep suport complementari en l'aula ordinària.	X			
12- Rep suport complementari fora de l'aula ordinària.				X
Observacions (si hi ha conductes i/o aspectes que penses que cal matisar, fes servir aquest espai).				

- A l'àrea de plàstica és on se li presenten més dificultats ja que requereix molt la visió. No obstant, se li adapten els materials i pot realitzar l'activitat igual o molt semblant. Treball més pautat, amb relleu, dibuix tancat, etc.
- Rep suport fora de l'aula per aprendre el Braille, però dins l'escola. Fora l'escola no rep cap mena de suport.
- Període d'adaptació realitzat amb els pares. L'infant té un vincle afectiu molt fort amb al mare.
- En P. presenta un nivell curricular excel·lent.
- Nen molt intel·ligent, amb molts recursos i molt espavilat.
- Té molt assumit el seu propi cos → treball profund amb la família.
- La tutora programa la programació d'aula i juntament amb l'especialista del CRE ONCE Barcelona s'adapta allò que solament amb la veu no podria percebre. Per aquest motiu s'acompanyava d'un material adaptat. Això permetia que en P. fes una programació com els altres nens i nenes, i no se li limités el seu aprenentatge en cada moment.
- La mestra pensava a l'hora de fer les programació d'activitats específiques per estimular al nen. No obstant, potenciava també l'aprenentatge de tots els infants. Un exemple d'activitats són tasques sensorials on s'estimulava molt el sentit de l'olfacte, així com també l'empatia.
- La descoberta de l'entorn → tenia molt assolit l'entorn immediat (escola, casa, la ruta del dia a dia, etc). En espais nous la vetlladora el situava (excursions, rutes per fora l'escola, etc.)
- El traç a l'inici el va treballar per potenciar el moviment de la mà i el canell (tocant relleu o resseguint). Més endavant es treia de l'aula en hores concretes on es treballava el Braille i l'escriptura.
- El suport acadèmic només el rep dins l'escola, fora l'escola fa extraescolars: música (toca el piano i abans la bateria).
- És molt dependent de l'adult, volen reduir hores de la vetlladora.

A l'escola venen especialistes de cada àmbit específic (música, informàtica i psicomotricitat).

1.2 Qüestionari per a la tutora de P4

PAUTA D'OBSERVACIÓ PEL SEGUIMENT D'UN ALUMNE AMB CEGUESA *(Adaptació de les pautes d'observació de Francis Rosa Vidal).*

Persona entrevistada: Eva Sánchez, tutora de P4.

MOBILITAT	Si	Sovint	A vegades	No
1- Cau o ensopega sovint amb els seus desplaçaments.			X	
2- Al baixar les escales poc contrastades arrossega el peu, mostra inseguretats per trobar el primer i l'últim graó. (S'agafa de la mà de l'altre, busca la barana).	X			
3-En els llocs coneguts repeteix el mateix itinerari.	X			
4- En espais poc coneguts o en situacions noves va insegur (palpa, demana ajuda o busca la mà de l'altre).	X			
5- Al pati acostuma a estar en un lloc concret, al costat de la mestra, al sorral...	X			
6- Al pati i a psicomotricitat cal guiar-lo molt perquè pugui córrer, pujar i baixar del tobogan, passar per sobre/sota d'obstacles.	X			
Observacions (Si hi ha conductes i/o aspectes que cal matisar, fes servir aquest espai).				

- A l'hora de caminar era molt prudent, no anava ràpid, anava molt a poc a poc perquè havia d'estar molt segur.
- Queia poc perquè el vigilàvem molt, però sí que ensopegava.
- El hi deien inclús que havia de caure més perquè cada vegada que queia era un retrocés, el tenien molt present.
- Sempre feia el mateix itinerari.
- Presenta estereotípies i camina amb la mà a l'ull. Ho feia sobretot a l'hora de desplaçar-se.
- Baixava les escales acompanyat de la mestra, l'adult o un amic.
- L'especialista del CRE ONCE Barcelona va dir que li faltava agilitat a l'hora de pujar i baixar escales.
- Al pati i a psicomotricitat es va duu a terme un treball d'adaptació de l'espai.
- En llocs nous era prudent: parava, escoltava i es fregava els ulls.
- El rei del dia cap a mig curs era l'encarregat d'acompanyar-lo i guiar-lo al pati. Això potenciava la relació i la interacció amb els infants de la classe, ja que tendia a anar amb els mateixos nens i nens.
- La mare i en P. varen venir amb l'especialista al centre a l'inici de curs i li varen ensenyar la ruta de la classe que havia de fer. La mare l'acompanyava fins la porta de la classe.
- El seu pati era molt diferent al dels altres infants. S'anava situant a cada pas, a la reixa, al sorral, entre d'altres punts de referència.
- Saltar li presentava molta dificultat.
- Es desplaçava per terra al pati per tenir més seguretat.
- Es posava i es treia el davantal però amb ajuda, oferint-li més pautes que en un altre nen.

AUTONOMIA PERSONAL I HABILITATS SOCIALS	Si	Sovint	A vegades	No
1- A l'entrada i sortida de l'aula sap col·locar la jaqueta i la bata al seu lloc sense ajuda.	X			
2- Ha assolit els hàbits personals i de treball propis de l'edat.	X			X
3- Si no ha assolit aquests hàbits, consideres que la seva discapacitat visual li impedeix realitzar els hàbits de l'edat.		X		X
4- Presenta dificultats per mantenir l'atenció en situacions de grups.	X			
5- Segueix les activitats que es realitzen a l'aula.	X			
6- S'evadeix quan se l'introdueix en una activitat amb material que requereix tasques visuals.				X
7- Per realitzar les activitats escolars necessites el suport de l'adult o dels iguals.	X			
8- És capaç de realitzar, sense ajuda, els encàrrecs propis de l'edat.				X
9- Manté una bona relació amb els/les companys/es de la classe.	X			
10- Joga amb els/les companys/es de la classe.			X	
11- Es relaciona el/la mestre/a d'acord amb l'edat. (A partir del segon trimestre).		X		
12- Coneix el nom de tots els/les companys/es de la classe. (A partir del segon/tercer trimestre).	X			
13- Participa activament en activitats escolars o en els jocs amb companys/es o adults.	X			

14- Genera/busca/estableix les relacions de “protecció” amb els/les companys/es/. Intenta que primer, companys i adults, facin les coses.	X			
15- Genera/busca/estableix relacions de “protecció” amb el/la mestre/a/.Reclama ajuda constant.	X			
16- Li falta autonomia, en molts casos necessita ajuda.	X			
17- En les darreres sessions de la tarda està irritable, té somnolència,etc., i es sol quedar adormit/da.				X
Observacions (si hi ha conductes i/o aspectes que penses que cal matisar, fes servir aquest espai).				
<ul style="list-style-type: none"> - Es posava i es tria la bata amb ajuda. - Tots els hàbits amb ajuda. - Realitza les activitats amb ajuda. - A totes les hores estava a la classe excepte algunes de treball personal. - Tot sempre igual que els altres, no molt diferent dels altres nens perquè podria influir a nivell social. - Les relacions a la classe varen costar. - A l'hora de jugar ell no jugava amb els nens i nenes, ells anaven a jugar amb ell. - Ell parlava amb els nens del racó, es relacionava millor en petit grup. - Tots el teníem present i el protegíem i el guiàvem molt. 				

COMUNICACIÓ I LLENGUATGE	Si	Sovint	A vegades	No
1- En les relacions interpersonals interactua amb els altres/gaudeix de les relacions.		X		
2- Es relaciona millor en petit grup.	X			
3-A l'hora de relacionar-se té cura per acostar-.se a altres infants.	X			
4- És capaç d'imitar el que fan els/les mestres i els/les companyes.	X			
5- Li agrada i té estratègies amb el joc de construcció.	X			
6- S'aïlla en el joc.				X
7- Sap explicar alguna anècdota, narració... d'algun fet viscut a l'escola o a casa.	X			
Observacions (si hi ha conductes i/o aspectes que penses que cal matisar, fes servir aquest espai).				
<ul style="list-style-type: none"> - Dir la paraula "veure" ens feia cosa, però l'havíem de dir habitualment perquè als infants i a nosaltres no ens fes respecte. - En molts casos s'evadeix i parla en si mateix. - Li encanta explicar narracions, anècdotes, etc. - No s'aïlla del joc, però sí que s'evadeix en gran grup. 				

SITUACIÓ ESCOLAR.	Si	Sovint	A vegades	No
1-En general presenta un nivell curricular adient a l'edat cronològica.	X			
2-Té dificultats a l'àrea descoberta d'un mateix i dels altres.			X	
3-Té dificultats a l'àrea de descoberta de l'entorn.	X			
4-Té dificultats a l'àrea de comunicació i llenguatge plàstic.	X			
5- Té dificultats a l'àrea de comunicació i llenguatge musical .	X			
6-Té dificultats a l'àrea de comunicació i llenguatge corporal.	X			
7- Té dificultats a l'àrea de comunicació i llenguatge matemàtic.	X			
8-Té dificultats en el coneixement, traç i lectura de lletres i paraules. (Braille)	X			
9-Segueix un material adaptat al seu problema visual.	X			
10-Segueix un programa individualitzat més específic.				X
11- Rep suport complementari en l'aula ordinària.	X			
12- Rep suport complementari fora de l'aula ordinària.	X			
Observacions (si hi ha conductes i/o aspectes que penses que cal matisar, fes servir aquest espai).				

- Presenta dificultats perquè tot i seguir un nivell curricular adient a la seva edat, s'han de fer les adaptacions pertinents.
- La música li agrada molt.
- Primer se li ensenya i després ho va familiaritzant (llenguatge corporal).
- En llenguatge matemàtic se li exigeix menys que els altres infants. Val més aprofundir i fer-ne menys, que molts i mal fet.
- Informe diferents als altres nens i nens, adaptat.
- Aprenentatge molt més lent.
- No té dificultats a la descoberta de l'entorn, però és un procés molt lent.
- Plàstic: tot en relleu, olors, textures, etc.
- Psicomotricitat amb ajuda. Sempre ell feia l'exemple perquè així ho experimentava i estava segur de si mateix.
- Música: té una audició i discriminació dels sons excel·lent.
- Suport complementari sempre dins l'aula.

1.3 Qüestionari per a la tutora de P5

PAUTA D'OBSERVACIÓ PEL SEGUIMENT D'UN ALUMNE AMB CEGUESA *(Adaptació de les pautes d'observació de Rosa Francis Vidal)*

Persona entrevistada. Dolors Picazo, tutora de P5.

MOBILITAT	Si	Sovint	A vegades	No
1- Cau o ensopega sovint amb els seus desplaçaments.				X
2- Al baixar les escales poc contrastades arrossega el peu, mostra inseguretats per trobar el primer i l'últim graó. (S'agafa de la mà de l'altre, busca la barana).				X
3-En els llocs coneguts repeteix el mateix itinerari.	X			
4- En espais poc coneguts o en situacions noves va insegur (palpa, demana ajuda o busca la mà de l'altre).	X			
5- Al pati acostuma a estar en un lloc concret, al costat de la mestra, al sorral...	X			
6- Al pati i a psicomotricitat cal guiar-lo molt perquè pugui córrer, pujar i baixar del tobogan, passar per sobre/sota d'obstacles.	X			
Observacions (Si hi ha conductes i/o aspectes que cal matisar, fes servir aquest espai).				

- Aixeca el peu cuidadosament, s'agafa a la barana o bé cada dia l'acompanya un infant a l'hora de baixar les escales.
- Al pati cal guiar-lo perquè és un espai molt gran. Ell és un nen molt actiu amb moltes ganes de jugar.
- A P5 es va realitzar un treball profund pel joc a l'hora d'esbarjo. S'intentava que els infants l'acompanyessin a jugar, així com també que entenguessin que si estaven jugant amb en P. i volien canviar de joc li havien de dir que canviaven, sinó ell es quedava jugant sol i es pensava que no volien jugar amb ell.
- Per accedir a la pissarra, tot i saber el recorregut, la mestra l'ajudava.
- L'infant és molt conscient del que pot fer i el que no pot fer, és un nen molt responsable.
- El seu penjador estava situat en un extrem, ell sempre repetia els mateixos itineraris.

AUTONOMIA PERSONAL I HABILITATS SOCIALS	Si	Sovint	A vegades	No
1- A l'entrada i sortida de l'aula sap col·locar la jaqueta i la bata al seu lloc sense ajuda.	X			
2- Ha assolit els hàbits personals i de treball propis de l'edat.	X			
3- Si no ha assolit aquests hàbits, consideres que la seva discapacitat visual li impedeix realitzar els hàbits de l'edat.				X
4- Presenta dificultats per mantenir l'atenció en situacions de grups.			X	
5- Segueix les activitats que es realitzen a l'aula.	X			

6- S'evadeix quan se l'introdueix en una activitat amb material que requereix tasques visuals.				X
7- Per realitzar les activitats escolars necessites el suport de l'adult o dels iguals.	X			
8- És capaç de realitzar, sense ajuda, els encàrrecs propis de l'edat.			X	
9- Manté una bona relació amb els/les companys/es de la classe.	X			
10- Joga amb els/les companys/es de la classe.	X			
11- Es relaciona el/la mestre/a d'acord amb l'edat. (A partir del segon trimestre).	X	X		
12- Coneix el nom de tots els/les companys/es de la classe. (A partir del segon/tercer trimestre).	X			
13- Participa activament en activitats escolars o en els jocs amb companys/es o adults.	X			
14- Genera/busca/estableix les relacions de "protecció" amb els/les companys/es/. Intenta que primer, companys i adults, facin les coses.			X	
15- Genera/busca/estableix relacions de "protecció" amb el/la mestre/a/.Reclama ajuda constant.			X	
16- Li falta autonomia, en molts casos necessita ajuda.			X	
17- En les darreres sessions de la tarda està irritable, té somnolència,etc., i es sol quedar adormit/da.				X
Observacions (si hi ha conductes i/o aspectes que penses que cal matisar, fes servir aquest espai).				
<ul style="list-style-type: none"> - Varem duu a terme un racó de Braille on tots els infants coneixien i es familiaritzaven en el Braille. D'aquesta manera es potenciava el protagonisme d'en P., era qui els explicava el seu funcionament i els guiava. - Es treu i penja la bata, però no és autònom per posar-se les mànigues. 				

- El nom del penjador a P5 el tenia en Braille.
- Un treball profund de les relacions amb els companys, cada dia un infant l'acompanyava al pati per treballar el joc i les relacions.
- Té les estereotípies de fregar-se els ulls. Se li cridava l'atenció quan ho feia i se'l motivava a canviar o bé a seguir l'activitat.
- A les activitats que requereixen tasques visuals, a ell se li adaptava el material corresponent i se li proporcionava l'ajuda adient.
- En P. realitza totes les activitats i té autonomia personal, tot i que necessita l'ajuda de la vetlladora.

COMUNICACIÓ I LLENGUATGE	Si	Sovint	A vegades	No
1- En les relacions interpersonals interactua amb els altres/gaudeix de les relacions.	X			
2- Es relaciona millor en petit grup.	X			
3-A l'hora de relacionar-se té cura per acostar-.se a altres infants.	X			
4- És capaç d'imitar el que fan els/les mestres i els/les companyes.	X			X
5- Li agrada i té estratègies amb el joc de construcció.				X
6- S'aïlla en el joc.				X
7- Sap explicar alguna anècdota, narració... d'algun fet viscut a l'escola o a casa.	X			
Observacions (si hi ha conductes i/o aspectes que penses que cal matisar, fes servir aquest espai).				
- És capaç d'imitar pulsacions, sons, o bé circuits o activitats que li han ensenyat prèviament.				

- Li agrada el joc simbòlic. A P5 tenien el racó de la botiga i li encantava vendre i anar-hi a comprar.
- Els jocs de construcció no li agradaven, necessitava ajuda per dur-los a terme.
- Li encanta explicar narracions, històries, contes, etc.
- Li agrada cantar i repetir cançons.
- Prefereix jugar en el joc organitzat i racons de quatre infants jugant.
- Els racons de dibuix, pissarra, construccions i percepció són els que menys freqüentava, ja que tot i ser adaptats necessitava ajuda.
- Contes adaptats de l'ONCE, en teníem a la classe, però pocs. Eren fets i compostats per material de relleu.
- Es relaciona amb els companys en els moments de treball en petit grup.
- En P. sempre vol respondre les qüestions i preguntes de l'aula, nen molt actiu.

SITUACIÓ ESCOLAR.	Si	Sovint	A vegades	No
1-En general presenta un nivell curricular adient a l'edat cronològica.	X			
2-Té dificultats a l'àrea descoberta d'un mateix i dels altres.				X
3-Té dificultats a l'àrea de descoberta de l'entorn.				X
4-Té dificultats a l'àrea de comunicació i llenguatge plàstic.			X	X

5- Té dificultats a l'àrea de comunicació i llenguatge musical .				X
6-Té dificultats a l'àrea de comunicació i llenguatge corporal.				X
7- Té dificultats a l'àrea de comunicació i llenguatge matemàtic.				X
8-Té dificultats en el coneixement, traç i lectura de lletres i paraules.	X			
9-Segueix un material adaptat al seu problema visual.	X			
10-Segueix un programa individualitzat més específic.	X			
11- Rep suport complementari en l'aula ordinària.	X			
12- Rep suport complementari fora de l'aula ordinària.	X			
Observacions (si hi ha conductes i/o aspectes que penses que cal matisar, fes servir aquest espai).				
<ul style="list-style-type: none"> - A causa de la deficiència, en molts casos les activitats són més fluïxes. - L'entorn i la descoberta d'un mateix, en P. l'ha treballat molt amb la família. - El llenguatge plàstic li presenta dificultats a causa de la seva deficiència. No obstant, se li adapta el material. Ex: pintura especial amb relleu (arròs, sorra,etc). - Ho vivència tot amb les mans. - Els ritmes i les pulsacions els segueix amb molta facilitat. - Les danses amb els companys ho feia amb el suport de la vetlladora o bé del grup d'iguals. - Pel que fa al traç i la lectura de paraules, en P. ho fa amb el Braille. 				

- Molt important la coordinació entre tutora, mestra l'aula, mestra d'educació especial i l'especialista del CRE ONCE Barcelona.
- En P. segueix correctament les activitats però amb material adaptat.

1.4 Qüestionari per en P., nen estudiat

Persona entrevistada: P., infant estudiat.

1. T'agrada l'escola on vas P.?

- Molt, excepte quan em fan arreglar les coses que no he fet del tot bé!

2. T'agrada anar a la mateixa escola que la teva germana?

- Sí.

3. Quan feies educació Infantil la família t'acompanyava fins a la classe a l'arribada a l'escola?

- Sí, la mama m'acompanyava fins a la classe.

4. T'agrada preguntar a la mestra i els companys per saber més a la classe?

- Sí m'agrada molt aprendre i preguntar coses als companys i a la mestra. M'agrada que ens facin preguntes i que ho parlem amb tota la classe.

5. T'agrada jugar amb ells? A quins jocs t'agrada jugar?

- Sí m'agrada jugar i treballar amb la meva classe.

6. A l'hora de fer activitats et sents més còmode en gran o en petit grup?

- M'agrada més amb gran grup, amb molts nens i nenes, així podem disfrutar més!

7. Feu excursions o celebracions amb els companys de la classe?

- Sí, m'agraden molt anar d'excursió i fer les celebracions que fem a l'escola, i també que vinguin a jugar a casa que ens ho passem molt bé!

8. Quines són les activitats o exercicis que t'agraden més de l'escola?

- A l'etapa d'educació Infantil l'activitat que m'agradava més era el racó de la cuina, inclús en tinc una a casa i ara hi jugo. La música també m'agrada molt, cantar, fer ritmes, però el que no m'agrada gens es ballar, fer danses.

9. Quines aficions tens?

- Tocar el "jambé", la bateria i el piano. També m'agrada molt el futbol!

1.5 Qüestionari per la mestra d'educació especial i la directora

QÜESTIONARI D'AVALUACIÓ DEL CENTRE.

Persones entrevistades: Mestra d'educació especial i a la directora.

Bloc I. Mentalitat inclusiva.

1. El centre ha recollit en el projecte educatiu uns principis clars per a l'atenció a la diversitat de l'alumne/a?

- Sí, fa trenta anys que treballo a l'escola i durant tots aquests anys hem treballat inclusió al centre. Tenim un Pla d'Atenció a la diversitat; el centre ha estat sempre molt integrador i inclusiu a tots els nens i nenes.

2. Aquests principis s'apliquen a la vida escolar?

- Sí, es treballa a partir de grups reduïts per atendre les necessitats de tots els nens i nenes.

3. La integració de l'alumne/a amb discapacitat visual és responsabilitat de tot el centre o únicament del tutor?

- És responsabilitat de tot el centre, es necessita un treball específic de tot el centre.

4. És la primera vegada que el centre té un alumne amb discapacitat visual integrat? Es varen posar en contacte amb algun centre que en tingui experiència?

- Sí, és la primera vegada. No ens varem posar en contacte amb cap centre que en tingués experiència. No obstant, quasi totes les mestres d'Educació Infantil i jo, varem anar a unes jornades de la ONCE que es feien a Sant Joan les Fonts.

5. Tot l'equip docent u el personal no docent (monitores de menjador, conserge,etc.) varen rebre informació sobre les necessitats de l'alumne amb dèficit visual? S'ha fet alguna sessió de vivència de la discapacitat?

- Sí, un cop es va saber que al centre vindria en P., l'especialista del CRE ONCE Barcelona va reunir tot el claustre de mestres i el personal no docent i va explicar que tindríem un nen amb ceguesa, es va realitzar una sessió de vivència de la discapacitat perquè tothom en tingués coneixença.

6. Tots els alumnes (companys d'aula i d'altres aules) han rebut informació sobre les necessitats de l'alumne/a amb discapacitat visual? Varen fer alguna sessió de vivència de la discapacitat?

- Sí es van realitzar dinàmiques de presentació i d'empatia perquè els nens i nenes no presentessin respecte o indiferència a l'hora de relacionar-s'hi.

Bloc II. Organització i metodologia.

1. Quin tipus de metodologia s'utilitza en el centre?

- És una escola cooperativa amb uns tret d'identitat, uns principis pedagògics, uns valors i unes opcions educatives bàsiques. Aquesta escola és oberta a tothom, té una sola línia i els seus objectius respecte l'ensenyament i el desenvolupament dels alumnes són: formar-los en la llibertat-responsabilitat i en la seva dimensió social, desenvolupar al màxim les seves possibilitats, fer-los prendre part activa, d'una manera conscient, creadora i crítica, en la realització d'una societat en que els homes i les dones puguin progressar en el seu desenvolupament. Les opcions educatives bàsiques són l'aprenentatge actiu, el mètode científic i l'autoaprenentatge, l'aprenentatge en contacte amb la natura i arrelat al medi, l'ensenyament personalitzat, l'atenció a la diversitat i a l'alumnat nouvingut, la formació social, la coeducació, les sortides i les festes.

2. Es realitzaven reunions periòdiques de coordinació entre els mestres i el mestre itinerant especialista?

- Cada setmana es trobaven la mestra d'educació especial, la tutora, la mestra d'aula i l'especialista del CRE ONCE Barcelona i es feia un seguiment de l'infant.

3. Es permetia la intervenció del mestre itinerant a les aules?

- Sí sempre. L'especialista del CRE ONCE anava el dimarts anava al centre i intervé dins l'aula, tot i que en hores concretes es duia a terme un treball individual per l'aprenentatge del Braille entre altres aspectes.

4. Es facilitava l'entrada al centre d'altres especialistes professionals específics com el CREDV?

- Sí, no presentem oposició a l'entrada de cap especialista, al contrari estem agraïts que ens puguin assessorar a nosaltres i a l'infant perquè tingui un bon desenvolupament.

5. Es permetia que els mestres de l'alumne participessin en els cursos organitzats pel CREDV amb mestres d'alumnes amb discapacitat visual?

- Sí, tot i que ens trobem en un problema. El cursos organitzats es fan dins l'horari escolar i al ser una escola d'una sola línia no ens podem permetre fer-los, ja que llavors ens faltaran mestres a l'escola. No obstant, els cursos o assessoraments que es realitzaven fora de l'horari escolar, si que hi assistíem.

6. Els mestres planificaven les sessions i ho notificaven al mestre itinerant amb suficient antelació perquè aquest pogués aportar el material necessari?

- Sí, com molt bé he esmentat en una pregunta, cada setmana ens reuníem la mestra d'educació especial, la tutora, la mestra d'aula i l'especialista del CRE ONCE. A partir de la programació de la tutora, fèiem les adaptacions necessàries perquè en P. tingués un bon aprenentatge. Cal tenir present que sempre es feien 15 dies abans de la setmana programada perquè fos possible adaptar, fer i demanar tot el material necessari.

7. Els mestres col·laboraven a l'adaptació del material o només es responsabilitzava el mestre itinerant?

- Sí que col·laboraven tots els mestres, però qui col·laborava més érem sobretot la vetlladora i jo, la mestra d'educació especial. Gràcies a les indicacions de l'especialista del CRE ONCE Barcelona ens va permetre duu a terme les adaptacions.

Bloc III. Recursos

1. Quants professionals intervenen en el centre?

- EAP→ una tarda cada quinze dies.
LIC→ Un parell d'hores cada setmana.

Joan Amades (ONCE)→ Un matí a la setmana (De 9 a 1).

Logopeda del CREDA→ Ve dues hores a la setmana per una sola nena.
- Els especialistes de l'ONCE pel que fa als àmbits específics (mobilitat, educació física, informàtica i música) venen un cop al mes o bé pots demanar assessorament quan sigui necessari i venen al centre.

2. És estable la plantilla de professionals?

- Sí, tenim una plantilla de personal docent i no docent.

3. Quins recursos personals tenen al centre?

Els recursos personals que tenen el centre són els següents:

- Aules d'informàtica.
- Un laboratori.
- Aula de desdoblament.
- Dues tutories per realitzar reunions.
- Aula d'acollida.
- Tutoria de cicle superior.
- Aules destinades al CREDA I CRE ONCE Barcelona.
- 33 aules equipades.
- Sala de professors.

- Tallers
- Dos tutories destinades per les visites dels pares.
- Menjador.
- Gimnàs.
- Tallers.

4. Quins recursos tecnològics tenen al centre?

- A cada aula de l'escola hi ha un ordinador i un projector, i les aules de primària i ESO estan equipades amb pissarres digitals. A més a més, hi ha dues sales d'informàtica al centre equipades amb el material específic.

5. El centre fa lo necessari per a l'adquisició i instal·lació dels materials específics de l'alumne amb discapacitat visual?

- Sí. No varem posar cap obstacle a l'hora d'adquirir i instal·lar material específic per l'alumne. Un exemple seria a l'hora d'adaptar l'ordinador de la classe i el de l'aula d'informàtica amb pelfes perquè el nen utilitzés i es situés millor al teclat.

Bloc IV. Espai específic

1. El centre està ubicat a prop del domicili familiar de l'alumne o bé, disposa de transport escolar?

- Sí, està ubicat a prop del domicili escolar.

2. El centre es considera un centre físicament gran? Quantes aules per nivell hi ha?

- La resposta d'aquesta pregunta potser és una mica enrevessada. El centre és físicament gran perquè va des de l'etapa d'Educació Infantil, fins a 4rt d'Eso. No obstant és una escola d'un sola línia, amb una capacitat a l'etapa d'educació infantil de 28 nens i nens i a l'aula hi ha una tutora, una mestra d'aula i en moments determinats es duent a terme grups reduïts i també hi accedeix la mestra d'educació especial.

3. El centre permet realitzar les adaptacions necessàries? (Canvi de mobles, pintar línees als escalons, entre d'altres).

- Sí. Els canvis que varem realitzar són:

Un moble específic perquè en P. tingués el seu material específic, ja que és voluminós.

Les taules es van adaptar a partir de Roselles (P5) quan ja utilitzava freqüentment la "Perkins" per escriure, la taula grossa per tal que tingués un espai per treballar i l'altre per la perkins.

Les portes d'educació infantil perquè no donés cap cop a les manetes.

Es van marcar les escales amb les cintes adhesives perquè notés on hi havia un replà i on hi havia els escalons.

Els cartells de la classe estaven amb relleu o bé amb Braille.

4. S'intenta mantenir les portes o completament obertes o completament tancades?

- No, el que es va ensenyar amb en P. és cap on s'han d'obrir i tancar les portes. El que es va canviar va ser els panys de les portes perquè ell es pogués situar-se. Varem posar "pinsadits" per a ell i per tots els infants perquè no s'enganxin els dits a la porta.

5. Procuren que tots els alumnes respectin l'ordre de pujar i baixar les escales?

- Aquesta costa, ja que havíem de recordar sempre per on hem de baixar i pujar. També que havien de vigilar al pujar i al baixar les escales i que si era necessari ajudar a en P.

Bloc V. Situacions que van més enllà del currículum.

1. S'assegura la participació activa de l'alumne en totes les activitats organitzatives pel centre? (excursions, festes, etc.)

- Sí, en P. sempre assisteix a totes les activitats organitzades pel centre.

2. Els mestres observen el comportament de l'alumne amb discapacitat visual a les hores de pati?

- Sí. Era un espai on havíem d'observar el seu comportament ja que era l'espai on es mostrava més insegur degut a la grandària de l'espai.

3. Com actuen els mestres vers el seu comportament?

- Les mestres tot i que tenien present la seva discapacitat visual, es dirigien amb normalitat amb en P. El que si feien les mestres era potenciar el joc del nen i potenciar les interaccions amb els companys.

4. En cas que l'alumne amb discapacitat visual utilitzi el servei de menjador escolar, els monitors del menjador han rebut informació sobre l'infant?

- Sí. En P. es quedava esporàdicament al menjador i els monitors varen rebre assessorament de l'especialista del CRE ONCE Barcelona.

5. En el cas que l'alumne amb dèficit visual participi a les activitats extraescolars, els monitors han rebut informació sobre l'alumne/a?

- No participa a les activitats extraescolars de l'escola, per tant els monitors no han rebut informació.

Reflexió final

Aspecte inclusiu: a P5 ens varem trobar amb nens i nenes que per respecte no volien relacionar-se tant amb en P. Per aquest motiu varem duu a terme un treball molt profund de relació i interacció amb els companys, ja que a P3 i P4 es treballava més la seva autonomia. Varem poder observar un canvi i una evolució pel que fa a les relacions i al joc amb els infants. Varem tingué de treballar molt que si jugaven amb en

P. li havien de dir si volien marxar o bé anar a jugar a un altre joc, ja que sinó ell es pensava que el deixaven sol.

Aspectes a millorar: Que tothom sigui capaç de realitzar les adaptacions del material necessari.

1.6 Qüestionari per la família

Persona entrevistada: Mare del nen.

1. NAIXEMENT.

Quan vareu saber la ceguesa d'en P., com ho vareu viure?

- Quan varem saber la ceguesa d'en P., vaig estar cinc dies en estat de "xoc" preguntant-me què seria d'ell, de la seva vida, les limitacions que tindria, el futur que li esperava i sobretot si sabríem atendre les seves necessitats. Un cop passats aquests dies d'angoixa i d'insomni, varem dir: " Què carai, endavant!".

Vareu realitzar algun curs o bé assessorament per tal de conèixer més profundament el dèficit?

- Sí, jo personalment vaig realitzar uns cursos i assessoraments de Mercè Leonhardt basats en com atendre el bebè cec, amb l'objectiu de saber més de la ceguesa i per com atendre al nadó.

2. ETAPA ESCOLAR

2.1 TRIA DEL CENTRE.

A l'hora d'escollir el centre del vostre infant què vareu tenir en compte? Vareu accedir a diferents centre per veure la seva metodologia i el seu pla d'atenció a la diversitat? Vareu rebre algun assessorament o bé recomanació d'algun centre en concret per part d'especialistes?

- En P. i la seva germana es porten un any, és per aquest motiu que a l'hora de decidir el centre on accedia la N., varem tenir en compte que seria el centre on anirien tots dos. Respecte la zona on vivim, ens tocava anar a una escola pública on hi ha molts conflictes a les classes a causa de l'alt percentatge d'immigració, i per tant es presenten grans dificultats per atendre les necessitats de tots els infants i que aquests assoleixin un rendiment i un clima d'aula adient. Tot mirant les escoles d'Olot, varem apostar junt amb l'especialista de CRE ONCE Barcelona que la més adient seria el Petit Plançó, ja que és una escola concertada d'una sola línia, amb una metodologia

innovadora i PEC i amb un Pla d'atenció a la diversitat, així com també estava a prop de casa. No obstant, un cop ho teníem decidit que tots anirien el mateix centre, l'especialista ens va dir que potser seria millor que la N. i en P. anessin a diferent escola perquè el fet d'anar a la mateixa, podria provocar que la N. no tingués la seva pròpia identitat i la coneguessin com la germana d'en P.

En aquell moment ens va venir un gran dilema sobre quina escola escollir, si veritablement el fet d'anar tots dos a la mateixa escola perjudicaria la N., etc. Però tot parlant amb en M. (pare de la N. i en P.), ell va dir: "A veure no diem que hem de lluitar per la unió de les famílies? Doncs jo penso que han d'anar junts a l'escola." Després d'aquest comentari vaig tornar a pensar des del punt de vista com a mare i com a mestra, la meua professió, i tots dos varem estar d'acord que sí que havien d'anar junts, i que si un anava a l'escola el Petit Plançó l'altre també, ja que els volíem oferir la mateixa educació i el mateix per tots dos!. La veritat és que estem satisfets d'aquesta decisió, ja que la N. està molt bé a l'escola i en cap moment l'han conegut com la "germana d'en P." sinó com la N., una nena alegre i riallera que es relaciona i està molt ben integrada a l'aula i amb la resta de companys.

La família vau accedir al centre i vau rebre informació suficient per la tria?

- Sí, la veritat que ens varen explicar la metodologia de l'escola i l'atenció a la diversitat que duien a terme. La única cosa que ens amoïnava a l'hora d'escollir l'escola era que hi havia moltes escales i no sabíem si seria perjudicial per l'infant.

2.2 ADAPTACIÓ I DESENVOLUPAMENT A L'ESCOLA.

Quin període d'adaptació es va duu a terme al centre?

- Varem anar amb en P. un dia abans del dia establert per començar les classes per tal que es conegués l'espai de l'escola, la classe i els itineraris que realitzaria. Varem anar-hi amb l'especialista del CRE ONCE Barcelona qui li va ensenyar els itineraris de desplaçament per la classe (a l'hora d'entrar, d'anar

al penjador, al pati, al menjador, al lavabo, entre d'altres) i altres espais de l'escola.

Qui va participar en aquest període d'adaptació de l'infant al centre en general?(família, mestra d'educació especial, especialista del CRE ONCE Barcelona, tutora, mestra d'aula, entre d'altres).

- En aquest període d'adaptació varem participar la família, l'especialista del CRE ONCE Barcelona, la tutora d'aula i la mestra d'educació Infantil.

Com veu la relació amb els companys?

- Bé, en P. és un infant que es relaciona amb tots els nens i nenes, tot i que com tots els infants, sempre et relaciones més amb uns que altres. És un nen molt sociable.

2.3 PARTICIPACIÓ DE LA FAMÍLIA EN L'ÀMBIT ESCOLAR.

Durant quin període de temps accedíeu al centre per reunions de seguiment de l'infant? L'escola permetia que donéssiu el vostra punt de vista i concedíssiu reunions quan era necessari?

- Sí, sempre que ha estat necessari hem pogut parlar amb la tutora i la mestra d'educació especial. A més de la reunió establerta per trimestre que realitzen tots els infants. Aquesta la duem a terme la tutora, la mestra d'educació especial i la família. Tanmateix cap destacar l'especialista del CRE ONCE de Barcelona amb qui teníem relació en tot moment, no només en l'àmbit escolar, sinó també pel que fa a les qüestions i aspectes que se'ns presentaven al dia a dia, ha estat un gran referent i ajuda per nosaltres.

El centre us ha presentat algun inconvenient o bé barrera a l'hora de la relació família- escola?

- No.

2.4 L'INFANT AL CENTRE.

Com el veuen dins l'escola?

- Bé, la veritat és que està molt content i té un bon desenvolupament a l'escola.

Creuen que han fet una bona elecció de l'escola on està el vostre fill?

- Sí, té un bon aprenentatge gràcies a les adaptacions i assessorament realitzats a l'escola, i amb l'ajuda de les diferents tutores que ha tingut, la mestra d'educació especial i l'especialista del CRE ONCE Barcelona.

3. SUPORTS EXTERNES A L'ESCOLA.

Ha rebut algun suport extern a l'escola?

- No ha rebut cap suport fora de l'escola, ja que l'especialista del CRE ONCE Barcelona accedia a l'escola, i sempre que ha estat necessari assessorament en alguns àmbits concrets com música, plàstica, informàtica i educació física, han assistit especialistes de l'ONCE d'aquests àmbits a l'escola.

Fa alguna extraescolar?

- Sí música, li encanta. A més toca el piano, la bateria i el "jambé".

1.7 Qüestionari per l'especialista del CRE ONCE Barcelona

Persona entrevistada: Teresa Figueres, suport del CRE ONCE BARCELONA.

PRESENTACIÓ.

- **Quin estudis ha cursat?**

Vaig estudiar magisteri i després psicologia. I seguidament em vaig treure les oposicions d'educació especial.

ÀMBIT ESCOLAR.

1. Període d'adaptació.

- **Quan vas començar a tenir en P. com a alumnes, quina edat tenia?**

El vaig començar a tenir quan va començar a la Llar d'Infants.

- **Un cop finalitzada l'etapa a la Llar d'infants, quina va ser la reacció d'en P. davant el canvi d'escola?**

Es va adaptar amb normalitat, no va presentar oposició a la nova escola.

- **Quins canvis arquitectònics es van duu a terme a l'escola per tal d'atendre les necessitats de l'infant?**

Varem posar les línies a les escales (paper de vidre, quan començava i a acabaven les escales), adaptació de l'aula (lloc estratègic, prop de la mestra, que tingui accés a l'espai, el primer penjador), que tingui el seu armari a la classe amb les carpetes, els contes, etc., baranes tant a les escales del pati com a l'interior de l'edifici, Braille als cartells, adaptacions informàtiques, entre d'altres.

- **Quin període d'adaptació es va realitzar amb els mestres a l'escola? Tot l'equip docent u personal no docent (monitores de menjador, conserge, etc.) varen rebre informació sobre les necessitats de l'alumne amb dèficit visual?**

Vaig realitzar una xerrada a nivell de claustre i de personal no docent, on tot el personal de l'escola va assistir i es va informar.

- **Quina període d'adaptació es va duu a terme per a l'infant? Qui hi intervenia (tutora, m.e.e, família, vetlladora,etc.)?**

L'adaptació li va costar més que els altres nens. Va assistir a l'escola un o dos dies abans per situar-se a l'espai, conèixer la mestra i la tutora i els diferents itineraris. Gràcies a l'ajuda de la tutora, la mestra d'educació especial, la vetlladora i el meu assessorament el varem ajudar a situar-se a l'espai i anar agafant més seguretat. A més a més, va començar dos o tres dies després dels alumnes de la classe ja que els primers dies de P3 els infants ploren molt.

- **Es van utilitzar algunes dinàmiques o bé exercicis per a la presentació de l'infant respecte els altres nens i nenes de l'aula? Varen fer alguna sessió de vivència de la discapacitat?**

Sí, varen realitzar dinàmiques de vivència de la discapacitat. Un exemple seria activitats on els infants també tenien els ulls clucs, per tal que entenguessin les característiques d'en P.

També varen realitzar una dinàmica i activitats de presentació on ell va poder palpa i reconèixer a tots els infants. Així com també vaig explicar a la classe informació de la discapacitat dels infants i algunes consignes a tenir en compte adaptat a l'edat que tenien ells. A més a més, cada any ho anàvem remarcant.

- **Es va duu a terme algun assessorament pel que fa a la vetlladora i a les tutores?**

Totes van rebre el meu assessorament inicialment i sempre que ha estat necessari. No obstant, si que algunes tutores i la vetlladora han assistit a xerrades o assessorament realitzats per l'ONCE. El que varem fer amb la vetlladora és proposar-nos uns objectius per a cada moment: què podem fer, què necessita i com el podem ajudar.

2. A l'aula.

- **Durant quants dies al mes accedies al centre per realitzar suport a l'infant i als mestres?**

Mentre va fer Infantil dos cops a la setmana, un matí i una tarda.

- **Quins especialistes del CRE ONCE Barcelona venien al centre?**

Els especialistes de música i d'educació física. Venien els especialistes a l'escola perquè s'entenien més amb els mestres i aquests es sentien molt més tranquils. Aquests venien a l'inci de curs i sempre que fos necessari es podia contactar amb ells i t'assessoren o venen.

- **Es duien a terme reunions de coordinació amb la tutora, la mestra, la m.e.e i la vetlladora, per tal d'organitzar i planificar la programació d'aula?**

Sí, cada setmana ens reuníem la tutora, la mestra d'aula, la mestra d'educació especial i jo. Parlàvem del seu desenvolupament i una setmana abans de la programació establerta d'aula, quedàvem per adaptar tot el material i els recursos. D'aquesta manera la mestra anava amb més segura a l'hora de fer les activitats ja que sabia que tindria tot el material adaptat.

- **A l'hora de realitzar la programació d'aula, l'infant seguia el currículum establert per la seva edat?**

Sí, l'adaptació es feia a partir de la programació d'aula que realitzava la mestra. D'aquesta manera no es limitava el seu aprenentatge.

- **Ítems o pautes educatives establertes per CRE ONCE Barcelona durant l'etapa d'Educació Infantil.**

Varem començar a P3 i P4 a treballar profundament els hàbits i l'autonomia personal. Seguidament el Braille i la relació amb els companys.

- **Com es va iniciar el Braille?**

El Braille el va iniciar a finals de P3 tot reconeixent el seu nom de forma global. Seguidament varem iniciar l'aprenentatge de els diferents lletres i a P4 i P5 ja varem aprofundir molt més amb l'escriptura.

- **Relació amb els companys. Es va duu a terme alguna activitat o dinàmica per potenciar la integració de l'infant dins l'aula i en les hores de pati, o bé de menjador?**

A P5 es va realitzar un treball molt important de relació amb els companys. Cada dia, el rei del dia l'acompanyava al pati. D'aquesta manera es potenciava el

joc amb tots els companys i la interacció d'aquests, ja que a P5 els nens i nenes juguen i corren d'un costat a l'altre de pati, per aquest motiu els varem remarcar que si jugaven amb en P. que l'avisessin que canviaven de joc i si hi volia jugar.

- **Dificultats que destacaries d'en P. respecte els seu procés d'ensenyament-aprenentatge.**

És un nen molt intel·ligent que no presentava respecte en cap àmbit a l'hora de realitzar-lo. Amb les adaptacions adients i l'ajuda de la vetlladora o meva, o sinó per si sol realitzava totes les activitats.

ÀMBIT FAMILIAR.

- **Assessoraments realitzats a la família.**

He realitzat assessorament a la família des de la Llar d'infants, sobre qüestions de la vida quotidiana, del dia a dia, de l'escola, de l'estimulació dels sentits, per potenciar l'autonomia, per atendre les necessitats de l'infant per tal que aconseguixi un bon desenvolupament, entre altres recursos que se'ns han presentat enmig del procés.

- **La família en tot moment ha estat disposada en innovar i rebre assessorament per tal que l'infant tingui un bon desenvolupament i procés d'ensenyament- aprenentatge.**

Sí, la família està molt predisposada a que l'infant tingui un bon desenvolupament i per tant no presenta cap obstacle a l'hora de les adaptacions o bé a l'hora de rebre assessorament, al contrari. La família és molt activa i sociable, gràcies això en P. té un caràcter obert i mostra molt d'interès a l'hora de relacionar-se amb els infant.

Com definiries a en P.?

En P. és un nen molt intel·ligent, sociable i alegre que li encanta explicar narracions i anècdotes.

2. Annex B. Buidatge de les entrevistes

2.1 Buidatge entrevistes del desenvolupament general de l'alumne des d'una concepció interaccionista

DESENVOLUPAMENT GENERAL DE L'ALUMNE

2.1.1 Mobilitat

Indicador: **mobilitat** des d'un entorn educatiu inclusiu: Des d'un model d'educació inclusiva la mobilitat s'entén com a l'autonomia de l'alumne, la inseguretats que presenta als llocs poc coneguts o espais grans, i la necessitat d'ajuda i suport.

Categories	Freqüència (Sí/Sovint/A vegades/No)	Percentatge
Té autonomia per desplaçar-se.	2/4 (5.D, E.D / 3.D, 4.D)	50%
Presenta inseguretats als llocs poc coneguts o espais grans.	4/4 (3.D, 4.D, 5.D., E.D)	100%
Necessita ajuda i suport.	4/4 (3.D, 4.D, 5.D., E.D)	100%

2.1.2 Autonomia personal i habilitats

Indicador: autonomia personal i habilitats socials
 des d'un entorn educatiu inclusiu: Des d'un model d'educació inclusiva l'autonomia personal i les habilitats socials s'entenen com l'assoliment dels hàbits, l'ajuda necessària, les relacions de "protecció" i l'atenció que presenta a l'aula.

Categories	Freqüència (Sí/Sovint/A vegades/No)	Percentatge
Té assolits els hàbits propis de l'edat.	¾ (3.D, 5.D, E.D/ 4.D)	66.66%
En molts casos necessita ajuda.	3/3 (3.D,4.D,5.D)	100%
Segueix i participa a les activitats realitzades a classe.	5/5 (3.D, 4.D, 5.D, E.D, F.D)	100%
Coneix els noms de tots els infants de l'aula.	3/3 (3.D, 4.D, 5.D)	100%
Té una bona relació amb els companys.	5/5 (3.D, 4.D, 5.D)	100%
Estableix relacions de "protecció" amb els companys i la mestra.	3/3 (3.D, 4.D, 5.D)	100%
Presenta dificultats per mantenir l'atenció en gran grup.	3/3 (3.D, 4.D, 5.D)	100%

2.1.3 Comunicació i llenguatge

Indicador: comunicació i llenguatge des d'un entorn educatiu inclusiu: Des d'un model d'educació inclusiva la comunicació i el llenguatge es basa en la interacció amb els altres, la relació en petit i gran grup i la participació en el joc.

Categories	Freqüència (Sí/Sovint/A vegades/No)	Percentatge
Interactua amb els altres/gaudeix de les relacions.	5/5 (3.D, 4.D, 5.D, E.D, F.D)	100%
Es relaciona millor en petit grup.	3/3 (3.D, 4.D, 5.D)	100%
Li agrada i té estratègies amb el joc.	3/3 (3.D, 4.D, 5.D)	100%
Explica alguna anècdota d'algun fet viscut a l'escola o a casa.	5/5 (3.D, 4.D, 5.D, E.D, F.D)	100%

2.1.4 Situació escolar

Indicador: situació escolar des d'un entorn educatiu inclusiu: Des d'un model d'educació inclusiva la situació escolar s'entén com el nivell curricular que presenta l'infant, les dificultats que se li poden presentar i el programa individualitzat específic que segueix.

Categories	Freqüència (Sí/Sovint/A vegades/No)	Percentatge
Presenta un nivell curricular adient a la seva edat.	4/4 (3.D, 4.D, 5.D, E.D).	100%
Té dificultats en alguna àrea de desenvolupament.	1/3 (4.D/ 3.D, 5.D)	33,33%
Segueix un material adaptat al seu problema visual.	4/4 (3.D, 4.D, 5.D, E.D)	100%
Segueix un programa individualitzat específic.	0/4 (3.D, 4.D, 5.D)	0%
Rep suport complementari dins i fora de l'aula ordinària (no fora l'escola).	5/5 (3.D, 4.D, 5.D, E.D, F.D)	100%

2.2 Buidatge entrevistes dels aspectes organitzatius a nivell de centre i aula.

ASPECTES ORGANITZATIUS A NIVELL DE CENTRE I AULA.

2.2.1 Mentalitat inclusiva

Indicador: **mentalitat inclusiva** des d'un entorn educatiu inclusiu: Des d'un model d'educació inclusiu tenen uns principis clars pel projecte d'atenció a la diversitat, la responsabilitat de la integració de l'infant i l'assessorament rebut per part del centre.

Categoria:	Freqüència (Sí/No)	Percentatge
Principis clars pel projecte d'atenció a la diversitat i la manera d'aplicar-los al centre.	3/3 (E.C, F.C, DM.C)	100%
La responsabilitat de la integració de l'alumne és responsabilitat de tot el centre, o únicament del tutor?	2/2 (E.C, DM.C)	100%
Tot l'equip docent i no docent varen rebre informació sobre la necessitat de la deficiència visual?	2/2 (E.C, DM.C)	100%

2.1.2 Organització i metodologia

Indicador: organització i metodologia des d'un entorn educatiu inclusiu. Aquest indicador es refereix a les reunions periòdiques de coordinació que es realitzen, l'entrada al centre d'especialistes professionals específics del CRE ONCE, l'accés a cursos organitzats sobre la deficiència i la planificació de les sessions amb els material adaptat adient.

Categoria:	Freqüència (Sí/ No)	Percentatge
Es realitzen reunions periòdiques de coordinació entre els mestres i la mestre itinerant especialista?	2/2 (E.C, DM.C)	100%
Es facilitava l'entrada al centre d'especialistes professionals específics del CRE ONCE?	3/3 (E.C, DM.C, F.C)	100%
Es permetia que els mestres participessin a cursos organitzats?	2/2 (E.C, DM.C)	100%
Els mestres planificaven les sessions i ho notificaven al mestre itinerant amb suficient antelació perquè aquest pogués aportar el material necessari?	2/2 (E.C, DM.C)	100%

2.1.3 Recursos

Indicador: **recursos** des d'un entorn educatiu inclusiu, el qual es refereix en la plantilla de professionals, els recursos personals, tecnològics del centre i la facilitat que posa el centre per a l'adquisició i la instal·lació dels materials específics de l'alumne amb discapacitat visual.

Categoria:	Freqüència (Sí/ No)	Percentatge
És estable la plantilla de professionals del centre?	2/2 (E.C, DM.C)	100%
Tenen recursos tecnològics a totes les aules?	2/2 (E.C, DM.C)	100%
El centre fa lo necessari per a l'adquisició i la instal·lació dels materials específics de l'alumne amb discapacitat visual?	3/3 (F.C, DM.C, E.C)	100%

2.1.4 Espai específic

Indicador: **espai específic** des d'un entorn educatiu inclusiu. Més concretament, a la proximitat del centre pel que fa a la residència familiar, la grandària del centre, si permet adaptacions al centre, i l'ordre de circulació del centre.

Categoria:	Freqüència (Sí/No)	Percentatge
espai específic.		
El centre és a prop del domicili familiar de	3/3	100%

l'alumne, o bé disposa de transport escolar.	(E.C, F.C, DM.C)	
El centre es considera un centre físicament gran.	0/3 (F.C, DM.C, E.C)	0%
El centre permet realitzar les adaptacions necessàries? (Canvi de mobles, pintar línies als escalons, entre d'altres).	3/3 (F.C, DM.C, E.C)	100%
Procuren que tots els alumnes respectin l'ordre de circulació?	2/2 (DM.C, E.C)	100%

2.1.5 Situacions que van més enllà del currículum

Indicador: **situacions que van més enllà del currículum** des d'un àmbit educatiu inclusiu, el qual es basa en la participació activa de l'infant en totes les activitats organitzatives pel centre, observació del comportament del nen dins i fora de l'aula i actuació dels docents vers ell.

Categoria:	Freqüència (Sí/No)	Percentatge
S'assegura la participació activa de l'alumne en totes les activitats organitzatives pel centre? (excursions, festes, trobades, etc.).	3/3 (F.C, E.C, DM.C)	100%
Els mestres observen el comportament de l'alumne amb discapacitat visual a les hores de pati?	2/2 (DM.C, E.C)	100%
El personal no docent ha rebut la informació necessària sobre el nen?	2/2 (F.C, DM.C)	100%

3. Annex C. Activitats d'empatia i de vivència de la discapacitat

A continuació s'ementaran algunes activitats d'empatia i vivència de la discapacitat. Seria aconsellable que tots els infants anessin amb els ulls tapats per vivenciar la discapacitat.¹

1. Material: Bosses d'aigua de diferents mides.

Activitats:

- Ordenar del més gran al més petit i viceversa.
- Indicar les bosses més i menys pesants.
- Buscar un objecte igual de mida o bé de pes.
- Col·locar les bosses sobre diferents parts del nens de la classe.

2. Material: Campanes.

Activitats:

- Reconeixement tàctil de l'instrument.
- Descripció de l'instrument.
- Fer sonar diferents campanes per apreciar els diferents sons.
- Localitzar el lloc d'on prové el so.
- Caminar cap a on és el so.
- Caminar al ritme que marquen les campanes.
- Repetir sèries senzilles rítmiques.

---

¹ Activitats extretes del llibre: Grau, Claudia (2005). *Educación especial: orientaciones prácticas*. Màlaga: ALJIBE.

3. Material: Productes alimentaris: fruites.

Activitats:

- Reconeixement de cada fruita.
- Reconeixement mitjançant les olors de la fruita.
- Tastar diferents sucus i endevinar de quina fruita són.

4. Material: Flors naturals.

Activitats:

- Olorar flors.
- Formar grups de flors segons el número esmentat.
- Formar parelles de flors segons la seva olor.
- Fer conjunts de flors.

5. Material: Peces de fusta de diferents mides i formes.

Activitats:

- Ajuntar peces iguals.
- Ordenar-les de més gran a més petit i viceversa.
- Fer construccions amb les diferents peces de fusta.
- Fer conjunts.

4. Annex D. Contes d'empatia

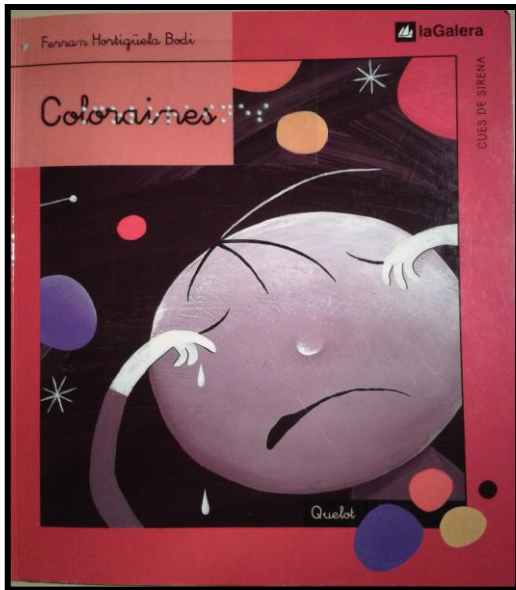

FIGURA 1: LLIBRE "COLORAINES".

El llibre² narra la història d'en Pol, un nen cec que està alegre i content quan sent l'olor del pa o quan toca l'herba, quan juga amb les onades, i quan els seus amics li expliquen els colors i ell és capaç d'imaginar tots els colors de l'arc de Sant Martí.

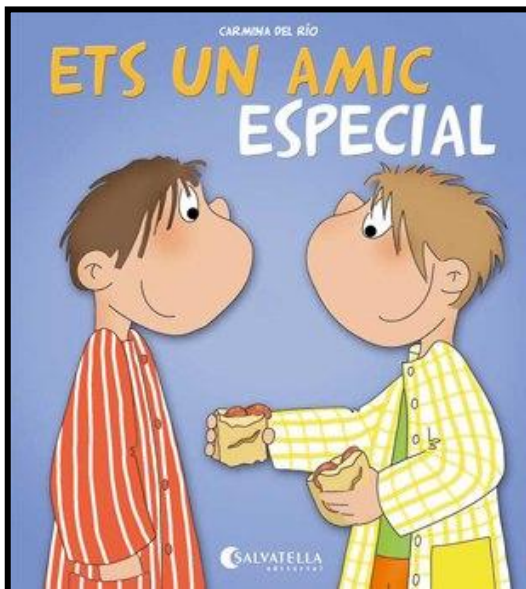

FIGURA 2: LLIBRE: "ETS UN AMIC ESPECIAL".

Aquest llibre³ parla de la importància dels amics i dels valors transmesos com ara: l'ajuda mútua, saber compartir, l'empatia, entre d'altres. A més a més, manifesta que cada nens o nena té unes qualitats que el fan esser un amic especial per algun motiu. Remarca la importància dels amics i les qualitats que pot tenir cadascun d'ells. Per exemple un pot esser especial perquè és molt rialler, l'altre juganer, etc. Aquest conte permet treballar la inclusió de tots els alumnes.

---

² Hortigüela, Ferran (2003). *Coloraines*. Barcelona: La Galera.

³ Del Río, Carmina (2013). *Ets un amic especial*. Barcelona: Salvatella S.A

5. Annex E. Programa “Claro Read”

És un programa que permet disposar a l'estudiant de totes les eines necessàries per optimitzar el temps d'estudi i augmentar el rendiment acadèmic. “Claro Read” permet treballar blocs fonamentals durant totes les etapes, des d'Educació Infantil fins a la Universitat. Pel que fa a la lectoescriptura, permet llegir qualsevol text que es troba en pantalla, també permet seleccionar i gestionar la informació d'internet, la focalització, la captura d'imatges, la realització de PowerPoints, així com també permet treballar en varis idiomes amb un diccionari incorporat.

Per més informació podeu consultar a:

Integrateksl (2010). *Claro Read- Una visió global*. [en línia]. [Consulta: 12 d'abril de 2013]. Disponible a: <http://www.youtube.com/watch?v=zPHj-8IKyBw>

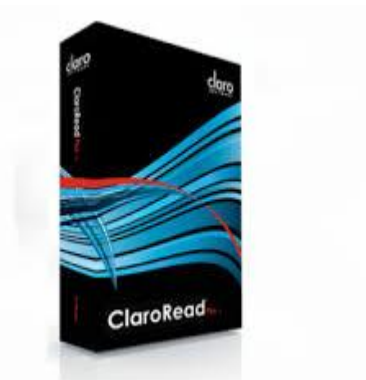

FIGURA 3: PROGRAMA “CLAROREAD”.

6. Annex F. Cançons per treballar el propi cos

Les cançons que es nombraran a continuació permeten treballar el propi cos, la situació en l'espai, així com també l'ús de cançons com a eina mediatra per facilitar la relació de l'alumne amb la resta dels seus companys:

1. "En Joan petit quan balla".
2. "Bugui- bugui".
3. "Head, shoulders, knees and toes".
4. "Amb el ritme de les mans, mans, mans...".
5. "Els micos salten".
6. "Volta cap aquí".
7. "El tren ja marxa".
8. "Un tren petitó".
9. "Un elefant passeja per un camp".
10. "Quan les oques van descalces".
11. "A la granja d'en Gepet".

7. Annex G. Jocs d'educació física

Seguidament es presentaran alguns jocs específics per vivenciar la discapacitat i potenciar la inclusió de tots els nens i nenes.⁴

1. L'ABRAÇADA

Contingut principal: Orientació espacial i cooperació.

Terreny: Espai ampli i sense obstacles.

Material: No és necessari.

Nombre de participants: Grups de màxim deu jugadors.

Situació inicial: Els jugadors estan situats en una gran fila agafats de la mà.

Desenvolupament i normativa: Consisteix en que tots els jugadors intentin atrapar el mestre. Quan ho aconsegueixen, el primer jugador s'agafa de la mà, gira sobre si mateix i els seus companys l'imiten, agrupant-se en una gran abraçada.

2. LA PRESÓ

Contingut principal: Control, domini espacial i agilitat.

Terreny: Espai llis i sense obstacles.

Material: Cap.

Nombre de participants: A partir de cinc jugadors.

Situació inicial: Es formen grups de sis a vuit jugadors. Els jugadors de cada grup s'agafen de les mans formant un cercle i escullen a un d'ells perquè es col·loqui dins el cercle.

---

⁴ Per obtenir més jocs podeu accedir al llibre: Ríos, Mercedes; Blanco, Antonio; Bonany, Tate; Carol, Neus (2007). *Actividad física adaptada. El juego y los alumnos con discapacidad*. Badalona: PAIDOTRIBO

Desenvolupament i normativa: L'objectiu del joc és que els jugadors situats dins de cada cercle aconseguixin sortir en un temps determinat, per exemple un minut. El jugador que aconseguixi sortir del cercle tindrà un punt i un jugador del cercle el substituirà i es posarà el centre. La resta de jugadors els tocarà el torn seguin l'ordre de les agulles del rellotge a partir del primer jugador escollit. No podrà sortir del cercle si algun jugador el toca amb les mans; podrà fer tants intents com vulgui dins el temps establert. Es considerarà que el jugador s'ha escapat de la presó quan tingui tot el tronc fora de la presó. Si el jugador "presoner" és cec total se li permetrà tocar als seus companys per trobar el forat per sortir.

3. LES FILES CEGUES

Contingut principal: Percepció espacial.

Terreny: espai ampli i sense obstacles.

Material: Mocadors.

Nombre de participants: Equips màxim de vuit persones.

Situació inicial: Cada equip formarà un fila, amb les mans sobre les espatlles dels companys de davant. Tots amb els ulls tapats excepte l'últim de cada fila.

Desenvolupament i normativa: El joc consisteix en aconseguir que el cap d'un equip atrapi a l'últim de l'altre. L'últim jugador de cada equip guiarà, amb un codi pactat al company que porta a davant i aquest passarà l'ordre fins arribar al primer. El codi serà tàctil (per exemple un copet a l'espatlla dreta, vol dir girar a la dreta). Les files no poden desfer-se.

4. FUTBOL INDI

Contingut principal: Percepció auditiva i habilitats motrius bàsiques.

Terreny: Espai ampli i sense obstacles.

Material: Pilota sonora.

Nombre de participants: Grups màxim de vuit persones i mínim de cinc.

Situació inicial: Els jugadors formaran un cercle amb les cames separades i tocant peu amb peu. El tronc inclinat cap endavant dirigit fins el centre del cercle i les mans a prop del terra. La pilota al centre del cercle.

Desenvolupament i normativa: El joc consisteix en anar “picant” la pilota amb les mans sense aixecar-les del terra, intentant colar-lo entre les cames d’algun company. Si això passa, el jugador seguirà participant però d’esquenes. La segona vegada que la pilota passi per sota la seves cames, quedarà eliminat. Està prohibit aixecar la pilota. El joc s’acaba quan queden dos jugadors.

5. L'ILLA MÒBIL

Contingut principal: Control i domini espacial.

Terreny: Espai llis i sense obstacles.

Material: Una corda llarga anuada sobre si mateixa. La longitud de la corda va en funció del número de jugadors.

Nombre de participants: A partir de tres jugadors.

Situació inicial: Es col·loca la corda anuada sobre si mateixa al terra. Tots els jugadors es col·loquen dins d’ella menys un que farà la funció de tauró.

Desenvolupament i normativa: L’objectiu del joc es que el “tauró” atrapi els jugadors que trobi fora del cercle format per la corda. El jugador atrapat es converteix en tauró i aquest es queda lliure. El cercle que forma la corda al terra es considerarà com “la illa”. L’educador podrà anar movent la corda amb el peu, moure l’illa i canviar-la de forma durant el joc. Si un “tauró” crida pel nom a un altre jugador, aquest haurà de sortir de l’illa i es quedarà a fora durant uns segons establerts prèviament.

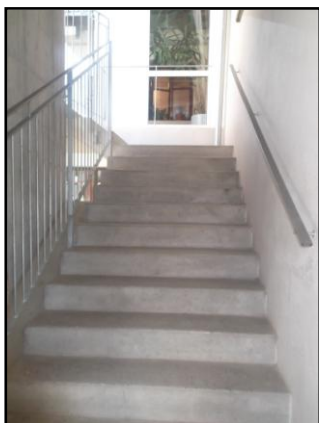
8. Annex H. Algunes de les adaptacions de centre i aula.

FIGURA 4: Línies de paper de vidre situades al final de cada esgraó perquè l'infant sàpiga on acaba l'esgraó.

FIGURA 5: Animal amb textura per tal que el nen el pugui reconèixer i escriptura amb Braille.

FIGURA 6: Barana a les escales del pati.

FIGURA 7: Línies adhesives al terra perquè l'infant es situï en l'espai i percebi que venen unes escales.

FIGURA 8: Barana a les escales interior.

FIGURA 9: Adaptació del teclat amb una textura amb relleu per tal que l'infant es situï amb més facilitat.

9. Annex I. Possibles recursos útils per a les adaptacions del material.

FIGURA 10: Cartolines de diferents textures.

FIGURA 11: Cartolina de textures.

FIGURA 12: Pintura de textura per l'imitar l'espai.

FIGURA 13: Objectes amb relleu.

FIGURA 14: Cartolines i material amb diferents textures.

FIGURA 15: Objectes reals amb relleu.

10. Annex J. Treballs i contes de l'infant a l'etapa d'educació Infantil

FIGURA 16: Conte per treballar la situació en l'espai.

FIGURA 17: Conte que potencia el tacte mitjançant diferents textures.

FIGURA 18: Conte que permet treballar l'aparellament de textures.

FIGURA 19: Conte que permet treballar la direccionalitat dels dits.

FIGURA 20: Títol pintat per en P. Observar adaptació de les lletres realitzades amb la pintura amb relleu.

FIGURA 21: Aparellament d'estrelles amb la mateixa expressió facial. Fitxa realitzada per l'infant.

FIGURA 22: Castanya realitzada per textures i pintada amb retoladors gràcies a l'adaptació de l'espai.